

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain 6 luvun 3 a §:n ja 7 luvun 5 a §:n kumoamisesta ja eräiden muiden lakien muuttamisesta aktiivimallin leikkureiden ja velvoitteiden kumoamiseksi

Suomen Reumaliiton lausunto

Hallituksen esityksessä ehdotetaan aktiivimallin leikkureiden ja velvoitteiden kumoamista.

Pääkohdat

- Reumaliitto kannattaa aktiivimallin leikkureiden ja velvoitteiden kumoamista.
- Usea työtön on oikeasti osatyökykyinen tai työkyvytön, eli väärällä etuudella.
- Hallitusohjelman kirjaukset oikealla etuudella olosta tulee toteuttaa.
- Jokaiselle työkäiselle pitkäaikaissairaalle, joka on työtön tai jonka työssäjaksamiseen sairaus vaikuttaa, tulee taata kuntoutusohjaajan tai työkykykoordinaattorin kanssa yksilöllisesti katsottu polku työelämään tai työelämässä pysymiseen.

1. Reumaliitto kannattaa aktiivimallin leikkureiden ja velvoitteiden kumoamista

Suomen Reumaliitto toi useaan otteeseen aktiivimallia valmisteltaessa esille sen epäileilyden pitkäaikaissairaiden näkökulmasta. Malli ei huomioi ihmisten eri terveydentiloja, mitkä vaikuttavat työnhakemiseen ja saamiseen sekä työntekemisen mahdollisuuksiin.

Olemmekin hyvin tyytyväisiä siitä, että tämä epäileily malli tulee poistumaan.

2. Usea työtön on oikeasti osatyökykyinen tai työkyvytön, eli väärällä etuudella

Usea työtön on oikeasti osatyökykyinen tai työkyvytön.

Yksiselitteistä lukua näiden ihmisten määrästä on vaikea saada. TEM:stä saatujen tietojen mukaan vuoden 2016 aikana työttömänä työnhakijana oli lähes 43 000 pitkäaikaissairaaksi tai vammaiseksi merkittyä työnhakijaa. Näillä henkilöillä työvoimaviranomaisen mukaan sairaus tai vamma vaikutti mahdollisuuksiin tehdä, hakea tai saada töitä.

Eläketurvakeskuksen mukaan vuonna 2017 työeläkelaitoksille tuli 21 800 uutta työkyvyttömyyseläkehakemusta. Niistä 30 prosenttia hylättiin. Lisäksi Kelaan tuli 21 000 uutta työkyvyttömyyseläkehakemusta, joista 45 prosenttia hylättiin.

Kelan ja Eläketurvakeskuksen [yhteistutkimuksessa](#) selvisi, että valtaosa hylkäävän työkyvyttömyyseläkepäätöksen saaneista oli sen jälkeen työttömänä.

Tilastokeskuksen mukaan työikäisistä suomalaisista noin 1,9 miljoonalla, eli yli puolella työikäisistä, on jokin pitkäaikaissairaus tai vamma. Heistä 600 000 arvioi, että tämä sairaus tai vamma vaikuttaa heidän työhönsä tai työllistymismahdollisuuksiinsa. Sairauden aiheuttamat haasteet työkykyyn koskettavat siis todella suurta osaa työikäisistä ihmisistä.

Reumaliiton mielestä:

- on huolestuttavaa, miten vähän sairauksien aiheuttamista haasteista työelämässä puhutaan julkisuudessa.
- Osatyökykyisten tai työkyvyttömyyseläkehyllyn saaneiden ihmisten tulisi työttömyysetuuden sijaan olla esimerkiksi sairauspäivärahalla ja lääkinnällisessä sekä ammatillisessa kuntoutuksessa.
- Sairastuneille tulee yksilöllisesti katsoa oikeat palvelut ja toimet työkyvyn ylläpitämiseksi tai parantamiseksi ja työllistymiseksi.
- Terveys on kaikille ihmisille ensisijaista, ja niin sen tulee olla myös sosiaaliturvajärjestelmässä. Vasta sitten tai terveydenhoidon ohella tulee miettiä työllistymistä. Työhön paluu liian aikaisin tai terveydelle sopimattomaan työhön pahentaa sairautta.

3. Hallitusohjelman kirjaukset oikealla etuudella olosta tulee toteuttaa

Hallitusohjelmassa kirjataan:

"Nykyisin työttömyysetuuksien piirissä on henkilöitä, jotka eivät tosiasiallisesti ole työkykyisiä. Tarkennetaan etuuksien saannin edellytyksiä, jotta ihmiset ovat tarpeensa mukaisella etuudella. Tässä yhteydessä tarkastellaan muun muassa sairauspäivärahaa, kuntoutuksen tukia ja työttömyyspäivärahaa. Samalla selvitetään etuuksien sitomista toimintakykyyn diagnoosin sijasta."

- Reumaliitto kiirehtii asian eteenpäin viemistä.

4. Sairastunut tarvitsee kuntoutusohjaajia ja työkykykoordinaattoreita

Sairastuneet haluaisivat olla työelämässä, kunhan heillä on työkykyä ja riittävä tuki siihen. Järjestelmämme ei kuitenkaan usein tue tarpeeksi hyvin ja pitkäkestoisesti sairastuneen paluuta työelämään.

Lääkärit ovat korvaamattomia asiantuntijoita sairauden hoidossa. Kuitenkaan pelkkä oikea lääkitys ja sairauden remissiossa oleminen ei takaa ihmisen työ- ja toimintakykyä.

Lääkärit eivät valitettavasti aina ymmärrä lääkinnällisen tai ammatillisen kuntoutuksen merkitystä ihmisen toimintakyvyn ja työhön paluun edellytyksenä. He eivät aina myöskään tiedä,

mitä kaikkia kuntoutusvaihtoehtoja on olemassa ja millä ehdoin niitä myönnetään. Tämä aiheuttaa sairastuneelle vaikeuksia, sillä lääkärit toimivat niissä portinvartijoina ja auktoriteetteina. Kela, vakuutusyhtiö ja TE-toimisto toimivat pitkälti lääkärinlausunnon pohjalta.

Sairastuneen kohtaama nykyinen järjestelmä on niin vaikea, että hän itse harvoin tietää mahdollisuuksiaan. Pirstaleisuuden, ohjauksen puutteen ja tietämättömyyden vuoksi ihmisten pääsy lääkinnälliseen ja ammatilliseen kuntoutukseen on sattumanvaraista.

Lopputuloksena yhteiskunta menettää paljon työpanoksia, jotka olisi olleet saatavissa hyvällä kuntoutuksella. Sairastunut, joka haluaa tehdä töitä, on hädissään, eikä saa tarvitsemaansa apua, jotta selviäisi töissä tai pääsisi töihin.

Sairastuneet tarvitsevat henkilön, joka nimenomaan ohjaisi tässä tärkeässä nivelvaiheessa sairauden ja työelämän välissä.

Siksi, Reumaliiton mielestä jokaiselle työikäiselle pitkäaikaissairaalle, joka on työtön tai jonka työssäjaksamiseen sairaus vaikuttaa, tulee taata pääsy kuntoutusohjaajan tai työkykykoordinaattorin pakeille.

Ohjaajan tehtävänä olisi kartoittaa ihmisen yksilöllinen tilanne ja mahdollisuudet saada lääkinnällistä tai ammatillista kuntoutusta. Hän voisi myös tarvittaessa esimerkiksi selvittää tilannetta vakuutusyhtiön tai Kelan kanssa. Tapaamisen pohjalta ohjaaja voisi pitkäaikaissairaana kanssa tehdä suunnitelman ja suosituksen lääkärille, joka hoitaisi lääketieteellisen yhteensopivuuden ja tekisi lausunnon.

Kuntoutussuunnitelma tulee tehdä niin pitkäksi aikaa kuin sairaus vaatii. Monissa sairauksissa on mahdotonta tietää ennakolta, miten kauan toimintakyvyn saaminen takaisin vie. Valmiit ja kaikille samat kuntoutuspaketit toimivat harvoin.

Reumaliiton mielestä:

- jokaiselle työikäiselle pitkäaikaissairaalle, joka on työtön tai jonka työssäjaksamiseen sairaus vaikuttaa, tulee taata kuntoutusohjaajan tai työkykykoordinaattorin kanssa yksilöllisesti katsottu polku työelämään tai työelämässä pysymiseen.

Lisätietoa pitkäaikaissairaiden haasteista työelämässä löytyy [kannanotostamme](#) osatyökykyisyyteen liittyen.

Helsinki, 5.9.2019

Maria Ekroth
toimitusjohtaja
puh. 040 707 9114
maria.ekroth@reumaliitto.fi

Miranna Seppälä-Saukkonen
sosiaali- ja terveystieteiden asiantuntija
puh. 044 7680 448
miranna.seppala@reumaliitto.fi

Reumaliitto on vuonna 1947 perustettu kansanterveys-, liikunta-, potilas- ja vammaisjärjestö. Reumaliitto edustaa reumaa ja muita tuki- ja liikuntaelinsairauksia sairastavia Suomessa. Liittoomme kuuluu 38 000 jäsentä yhteensä 154 jäsenyhdistyksestä ympäri Suomea.